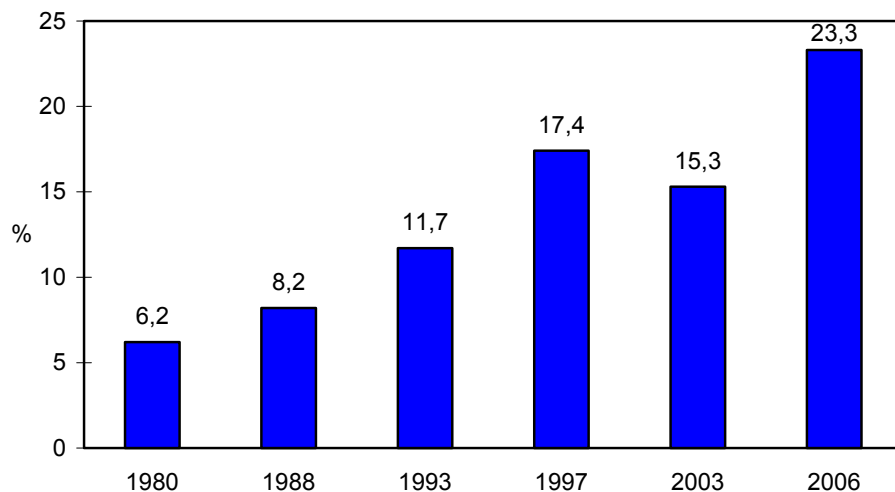

3 Muut väkivaltarikokset

Martti Lehti & Reino Sirén & Ville Hinkkanen

Edeltävässä luvussa tarkasteltiin kuolemaan johtaneita väkivaltarikoksia. Tässä luvussa aiheena ovat muut väkivaltarikokset: henkirikoksen yritykset, pahoinpitelyrikokset ja ryöstörikokset. Tahallista fyysistä väkivaltaa esiintyy myös muun muassa virkamiehen väkivaltaisen vastustamisen ja raiskausrikosten yhteydessä. Rajanveto perinteisen väkivaltarikollisuuden ja muiden tahallisten henkeä ja terveyttä vaarantavien tekojen välillä on osin sopimuksenvaarainen.

Yleisen kriminologisen käsityksen mukaan kuolemaan johtavassa väkivallassa esiintyy vähän piilorikollisuutta (ks. esim. Pajuoja & Salminen 1996). Sen sijaan muussa väkivaltarikollisuudessa piilorikollisuuden osuus on huomattava. Tilastojen ulkopuolelle jää sitä suurempi osa teoista, mitä lievemmästä väkivallasta on kyse.

Kuvio 19 Poliisille ilmoitettujen tapausten osuus kaikista sellaisista väkivaltatapauksista, joihin on liittynyt vähintään lyönti. Lähde: Sirén ym. 2007.

Tekojen tilastoitumisessa on keskeistä muun muassa se, ilmoittaako teon uhri siitä poliisille. Suhteellisen pieni osa väkivallasta ilmoitetaan poliisille. Vuoden 2006 uhrihaastattelututkimuksen mukaan vain joka viidennestä vähintään lyönnin tasoista väkivaltaa sisältäneestä teosta tehtiin rikosilmoitus (kuvio 19). Koska uhritutkimuksissa ei tavoiteta väkivallan ongelmaryhmää, sosiaalisesti syrjäytyneitä, on luultavaa, että ilmi tulevien tekojen todellinen osuus on vielä huomattavasti tätä pienempi. Toisaalta kuvio osoittaa tärkeän tilastojen tulkintaan liittyvän seikan: uhritutkimusten tavoittamien väestöryhmien alttius tehdä ilmoitus itseensä kohdistuneesta väkivallasta on nelinkertaistunut vuoden

1980 jälkeen. Tämä tarkoittaa, että väkivallassa havaitut tilastonousut johtuvat osin (lievempien väkivaltarikosten osalta ehkä jopa pääosin) ilmoitusalttiuden noususta. Ilmoitusalttius on kasvanut tasaisesti erityisesti nuorten keskuudessa. Uhritutkimuksissa on myös havaittu, että miehiin kohdistuva väkivalta tulee selvästi useammin poliisin tietoon kuin naisiin kohdistuva väkivalta, joka on tyypillisesti perhe- ja parisuhdeväkivaltaa (Sirén ym. 2007).

Muita tekojen tilastoitumiseen vaikuttavia tekijöitä ovat kirjaamisalttius, poliisin kontrollitoiminnan kohdistaminen ja teho sekä lainmuutosten vaikutukset.

3.1 Henkirikosten yritykset

Henkirikoksen yrityksinä tilastoitujen rikosten määrä (271) väheni vuonna 2006 runsaan viidenneksen. Määrä oli alhaisin sitten vuoden 1991 ja samalla myös selvästi kymmenvuotiskauden keskiarvoa (329) pienempi.

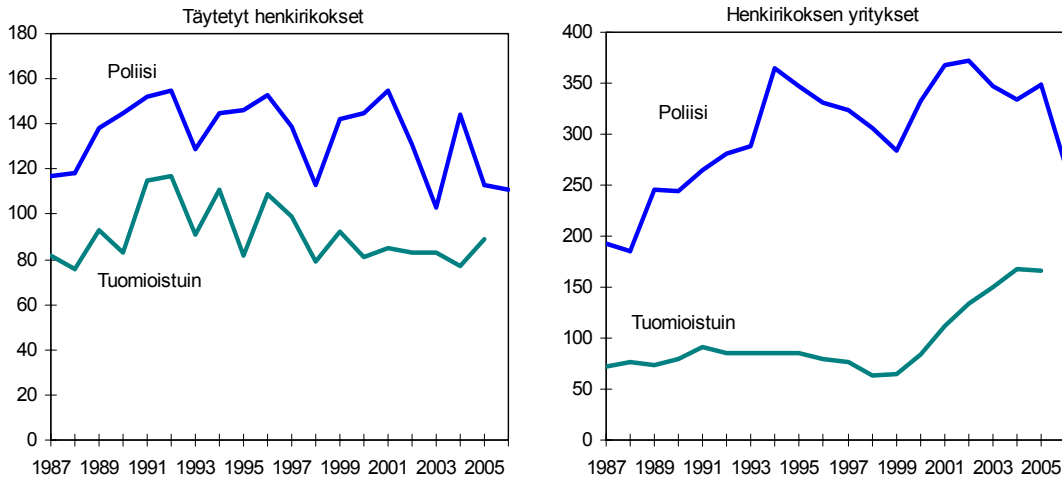
Poliisin tietoon tulleet murhan, tapon tai surman yritykset 1997–2006.

	1997	1998	1999	2000	2001	2001	2003	2004	2005	2006
Henkirikoksen ¹ yritys	323	306	284	333	367	372	347	334	349	271
<i>Muutos %</i>	-2%	-5%	-7%	+17%	+10%	+1%	-7%	-4%	+4%	-22%

Laskettu Tilastokeskuksen luvuista.

¹ Murhan, tapon tai surman yritys. Rikosnimike ”surman yritys” tuli rikoslakiin 1.9.1995.

Henkirikosten yritysten tason muutosten tulkinnassa on huomioitava, että rajanveto tapon yrityksen ja törkeän pahoinpitelyn välillä on kirjaamisvaiheessa usein tulkinnanvarainen. Rikosilmoitusten käsittelyssä ryhdyttiin vuosina 1989–1994 törkeitä väkivaltarikoksia määrittelemään lisääntyvässä määrin henkirikoksen yritykseksi, tuomioistuimissa vastaavaa siirtymää ei tuolloin tapahtunut. Tätä on havainnollistettu kuviossa 20, johon on vertailukohtaksi otettu myös täytetyt henkirikokset.

Kuvio 20 Poliisin tietoon tulleet sekä tuomioistuimissa tuomitut henkirikokset ja niiden yritykset 1987–2006

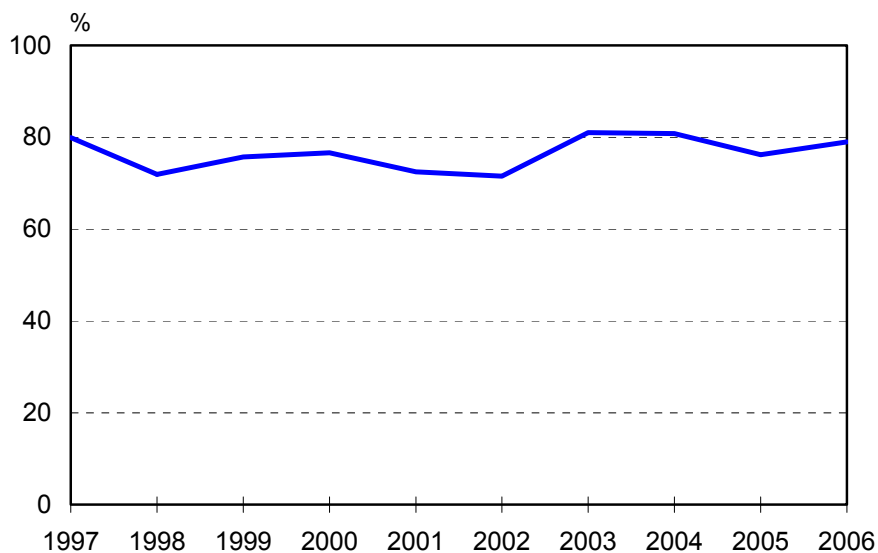
Tuomioistuimissa tuomittujen murhien, tappojen ja surmien lukumäärä on vuosittain vaihdellut 80:stä 120:een. Poliisin tietoon rikoksia on tullut 110–150. Henkirikosten yritysten määrä pysyi tuomioistuintilastossa vuositasolla vakaana vuoteen 2000 saakka (70–85), kun poliisitilastossa rikosten määrä lisääntyi vuosina 1989–1994 vajaasta 200:sta 350:een. Vuoden 1994 jälkeen poliisin ilmoittamat luvut kääntyivät tasaiseen laskuun, joka taittui vuonna 2000. Vuosina 2000–2002 rikosten määrä jälleen kasvoi poliisitilastossa voimakkaasti ja, toisin kuin 1990-luvun alussa, kasvu näkyi nyt myös tuomioistuintilastossa. Vuosina 2003–2005 kasvu taittui ja kääntyi laskuun poliisitilastossa, mutta jatkui viiveellä toimivassa tuomioistuintilastossa vuoteen 2004.

Eroa poliisi- ja tuomioistuintietojen osoittaman kehityksen välillä saattaa jossain määrin selittää rikosten selvitysasteen heikkeneminen. Pääsyyt eroihin ovat kuitenkin muualla. Täytetyistä henkirikoksista lopullisesti selvittämättä jää edelleenkin alle viisi prosenttia, tuomioistuimiin poliisin kirjaamista tapoista, murhista ja surmista päättyä kuitenkin vain noin 80 prosenttia. Syynä on se, että runsaassa viidessä prosentissa henkirikoksia tekijä tekee itsemurhan tai saa surmansa rikoksen yhteydessä ja noin 10 prosenttia kirjatuista henkirikoksista osoittautuu esitutkinnassa joko itsemurhiksi tai tapaturmiksi. Tuomioistuinkäsittelyyn päätyneissä henkirikoksissa tuomitsemisastetta alentaa puolestaan syyntakeettomiksi todettujen syytettyjen suhteellisen suuri osuus (vuosittain 10–20 prosenttia). Vaikka kato kirjattujen henkirikosten ja rikosten, joista syyllinen tuomitaan rangaistukseen, välillä onkin varsin suuri, on se kuitenkin pysynyt varsin vakaana vuodesta toiseen.

Henkirikoksen yritysten kohdalla kehitys on ollut toinen: ero kirjattujen rikosten ja tuomioon johtaneiden rikosten välillä lisääntyi olennaisesti 1990-luvun alkuvuosina. Syynä oli rikosten määrittämisessä tapahtunut muutos. Tuomioistuimissa vastaavaa muutosta ei tapahtunut ainakaan yhtä suuressa mitassa, mikä on lisännyt eroa kirjattujen rikosten ja annettujen tuomioiden määrien välillä 1990-luvulla.

Henkirikoksen yritysten selvitysprosentti

Henkirikoksen yritysten selvitysprosentti laski jonkin verran 1990-luvulla, viime vuosina se on kuitenkin ollut taas lähes 1990-luvun alun tasoa. Rikoksista 75–80 prosenttia selvitetään tilastointivuoden aikana. Lopullinen selvitysprosentti on korkeampi, sillä osa loppuvuoden rikoksista selviää vasta seuraavan vuoden aikana.

Kuvio 21 Henkirikoksen yritykset: selvitettyjä rikoksia (%) vuoden aikana poliisin tietoon tulleista rikoksista 1997–2006

3.2 Pahoinpitelyrikokset

Poliisin kirjaamien pahoinpitelyrikosten määrä ja siinä tapahtuneet vuotuiset muutokset vuosina 1997–2006 ilmenevät seuraavasta asetelmasta:

Poliisin tietoon tulleet pahoinpitelyrikokset 1997–2006.

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Lievä pahoinpitely	5 907	6 616	6 990	7 424	7 805	7 538	7 480	7 884	8 324	8 368
Pahoinpitely	17 088	17 239	17 428	18 424	17 405	18 339	19 274	19 652	20 086	20 461
Törkeä pahoinpitely	1 852	1 805	1 805	1 972	2 119	2 145	2 108	2 270	2 071	2 056
Yhteensä	24 847	25 660	26 223	27 820	27 329	28 022	28 862	29 806	30 481	30 885
Muutos %	+1%	+3%	+2%	+6%	-2%	+3%	+3%	+3%	+2%	+1%

Laskettu Tilastokeskuksen luvuista.

	tammi- kesäkuu 2004	tammi- kesäkuu 2005	tammi- kesäkuu 2006	tammi- kesäkuu 2007
Lievä pahoinpitely	3 332	3 473	3 460	4 056
Pahoinpitely	9 802	9 670	9 531	10 901
Törkeä pahoinpitely	1 192	1 033	1 023	1 236
Pahoinpitelyrikokset yhteensä	14 326	14 176	14 014	16 193
Muutos %	+9%	-1%	-1%	+16%

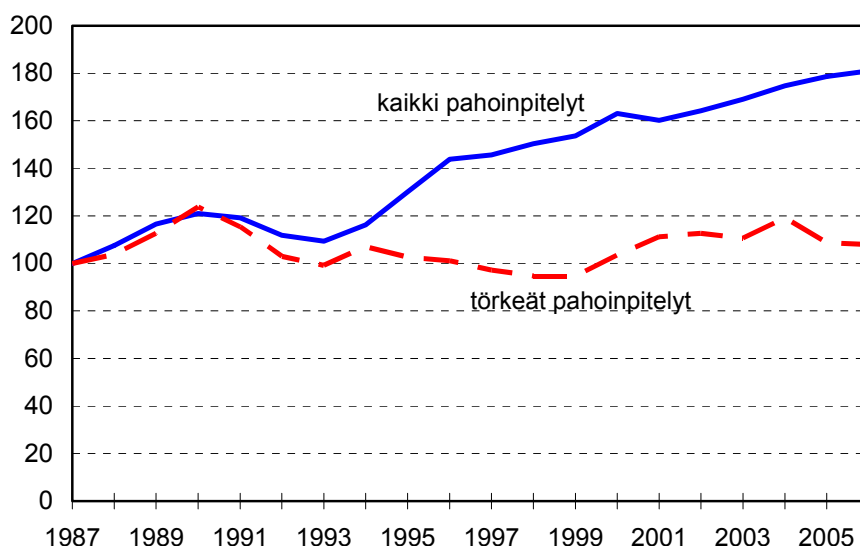
Laskettu Tilastokeskuksen luvuista.

Tilastoitujen pahoinpitelyrikosten kokonaismäärä kasvoi vuonna 2006 edellisvuodesta runsaan prosentin. Törkeiden pahoinpitelyiden määrä pysyi käytännössä ennallaan.

Pahoinpitelyrikosten kokonaismäärä on kasvanut yhtäjaksoisesti jo kaksitoista vuotta ja kasvunopeus on ollut viime vuosina vakaa. Siihen on vaikuttanut osin tekijöitä, jotka ovat luonteeltaan teknisiä ja operatiivisia, nimittäin lievän ja (tavallisen) pahoinpitelyn uusi tunnusmerkistö ja syyteoikeutta koskevat muutokset sekä poliisin vuosikymmenen jälkipuoliskolla monilla paikkakunnilla toteuttamat julkisten tilojen rauhoittamiseen tähdänneet valvontakampanjat. Myös väestön alttius ilmoittaa väkivaltaa poliisille on lisääntynyt (kuvio 19). Seurauksena on ollut, että pahoinpitelyrikosten ilmitulo- ja kirjauskynnys on madaltunut. Varsinkin törkeämmän väkivallan osalta kasvu on

ilmeisesti ollut osin myös todellista, johon lienee osaltaan vaikuttanut alkoholin kulutuksen pitkään jatkunut tasainen kasvu. Alkuvuonna 2007 pahoinpitelyrikosten määrä on jatkanut kasvuaan. Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan pahoinpitelyrikosten kokonaismäärä oli tammi-kesäkuussa 2007 16 prosenttia edellisvuoden vastaavaa jaksoa suurempi, törkeitä pahoinpitelyitä tehtiin 21 prosenttia vuoden 2006 alkupuoliskoa enemmän. Toistaiseksi ei ole tiedossa minkä tyyppisistä väkivaltarikoksista lisäys on aiheutunut, luultavaa kuitenkin on, että valtaosassa kyse on ollut alkoholisidonnaisesta väkivallasta. Kasvu ei näytä keskittyneen tietyille paikkakunnille. Sitä tapahtui sekä suurissa kaupungeissa kuten Turussa ja Porissa että pienemmissä kunnissa.

Kuviossa 22 pahoinpitelyrikosten kokonaismäärän muutoksia kuvataan indeksisarjoilla, joista toinen koskee kaikkia pahoinpitelyrikoksia, toinen törkeitä pahoinpitelyjä.¹

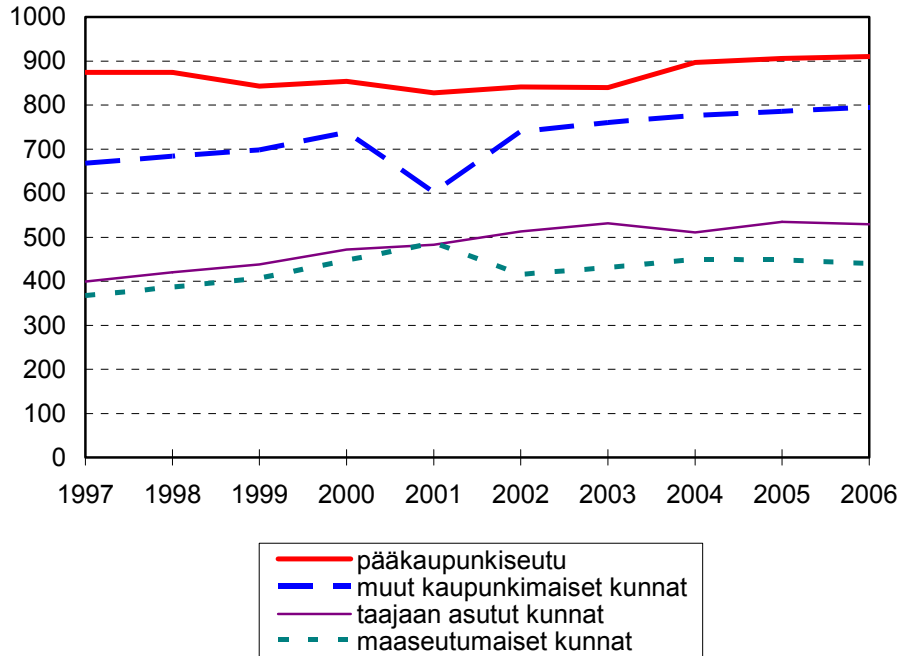

Kuvio 22 Kaikki pahoinpitelyrikokset sekä törkeät pahoinpitelyt vuosina 1987–2006. Indeksisarjat: 1987=100

Tilastoitu pahoinpitelyrikollisuus on viimeisten kymmenen vuoden aikana lisääntynyt kaikissa kuntatyyppiryhmissä. Nopeinta kasvu on ollut pienissä taajamissa, hitainta pääkaupunkiseudulla. Pääkaupunkiseudun rikollisuustaso on tästä huolimatta kuitenkin edelleenkin maan korkein, alueella kirjattiin asukasta kohti vuonna 2006 pahoinpitelyrikoksia 14 prosenttia enemmän kuin

¹ Vertailuvuoden 1987 lukemat: pahoinpitelyrikokset yhteensä: 17 065, törkeät pahoinpitelyt: 1 905.

muissa kaupunkimaisissa kunnissa ja lähes kaksinkertainen määrä muihin kuntatyyppeihin verrattuna.

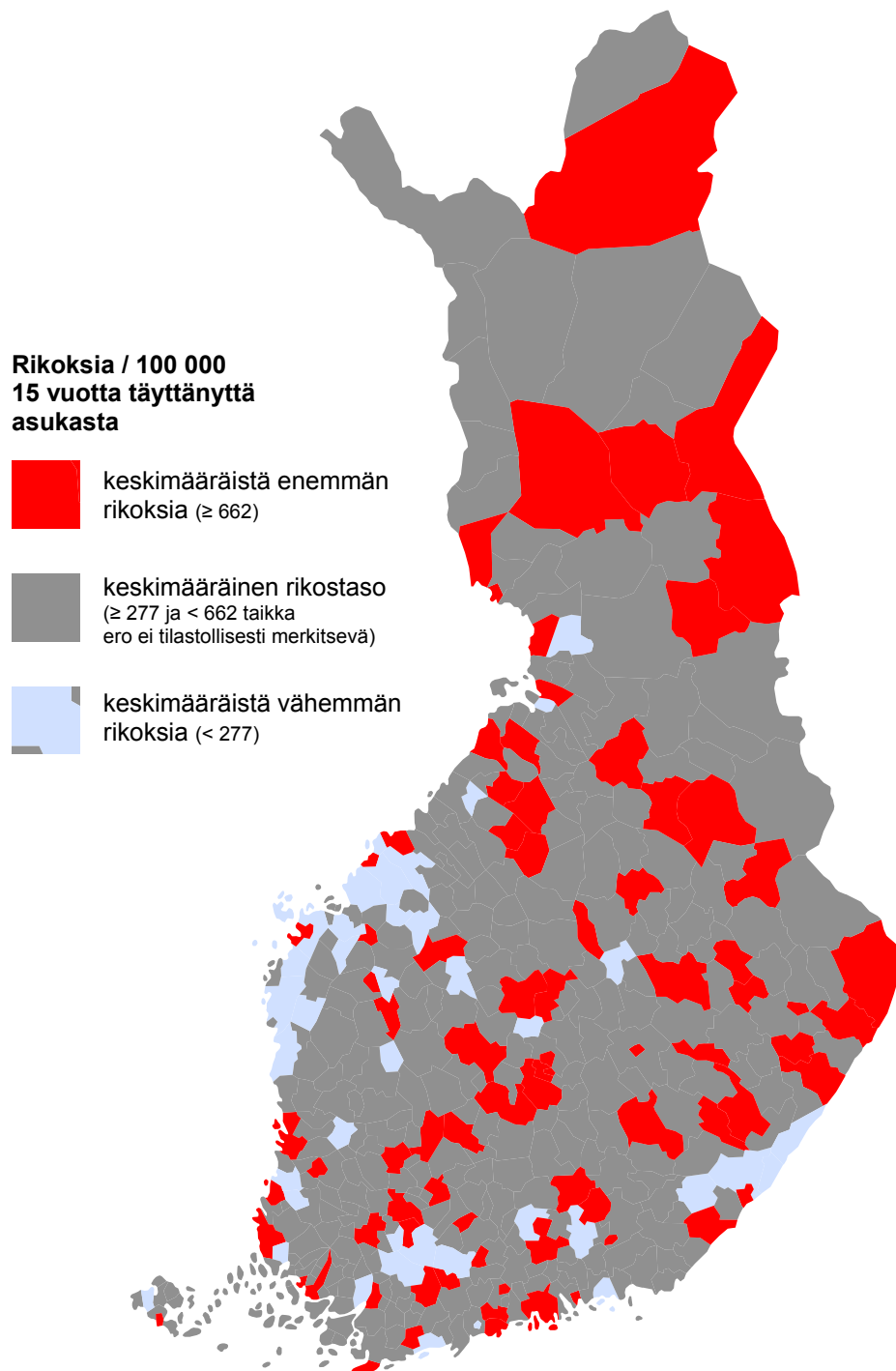

Kuvio 23 Pahoinpitelyrikokset kuntatyyppiryhmittäin 15 vuotta täyttäneen väestön 100 000 asukasta kohti vuosina 1997–2006

Kuviossa 24 esitetään kartalla pahoinpitelyrikosten alueellisia eroja. Kartta kuvaa pahoinpitelyrikosten määrää kunnittain asukaslukuun suhteutettuna vuonna 2006 (rikoksia 100 000 15 vuotta täyttänyttä asukasta kohden). Karttaan on merkitty rikostasoltaan korkeimmat ja matalimmat kunnat (ylin ja alin 25 prosenttia).

Varsinkin pienten kuntien pahoinpitelyrikosten määrässä voi esiintyä suhteellisesti huomattavaa vaihtelua vuodesta toiseen. Tämä satunnaisvaihtelu on otettu huomioon siten, että kartalle on merkitty poikkeavalla värillä vain ne kunnat, joissa rikosten suhteellinen osuus eroaa tilastollisesti merkitsevästi ($p < 0,05$) kaikkien kuntien keskiarvosta (489 rikosta/100 000 asukasta).

Pahoinpitelyrikollisuus ei ole jakautunut alueellisesti tasaisesti. Korkean pahoinpitelyriskin kuntia ovat suuret kaupungit, mutta toisaalta myös monet asukasluvultaan pienemmät paikkakunnat. Näitä yksittäisiä kuntia on joka puolella maata. Pohjanmaan rannikkoseudulla taas sijaitsee noin 200 kilometrin mittainen vyöhyke, jossa väestöön suhteutettu pahoinpitelyriski on maan alhaisimpia. Pahoinpitelyriski on pieni myös Etelä-Karjalan koillisosissa sekä monissa läntisen Suomen yksittäisissä kunnissa.

Kuvio 24 Pahoinpitelyrikokset (RL 21:5–7) kunnittain 15 vuotta täyttäneen väestön 100 000 asukasta kohti vuonna 2006 (alin ja ylin 25 prosenttia, vain tilastollisesti merkitsevät erot kuntien keskiarvosta)

Vamman tuottamus

Vuodesta 1980 lähtien on poliisitilastossa eritelty tapaukset, joissa pahoinpitelyrikokseen on liittynyt yksin teoin tehty kuolemantuottamus tai ruumiinvamman tuottamus. Edellistä kategoriasta käsiteltiin jo kuolemaan johtaneiden väkivaltarikosten yhteydessä (kohta II.A.2.1). Seuraavassa on tietoja pahoinpitelyistä, joihin on liittynyt ruumiinvamman tuottamus.

Pahoinpitelyrikoksen kanssa yksin teoin tehdyt ruumiinvamman tuottamukset 1997–2006.

1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Pahoinpitelyrikos ja ruumiinvamman tuottamus									
104	115	115	111	99	82	123	122	131	127

Laskettu Tilastokeskuksen luvuista.

Pahoinpitelyrikosten kokonaismäärästä tämäntyyppiset väkivallanteot muodostavat vain pienen osan, aiemmin vuosittain 2–3 prosenttia, viime vuosina alle prosentin kaikista pahoinpitelyrikoksista.

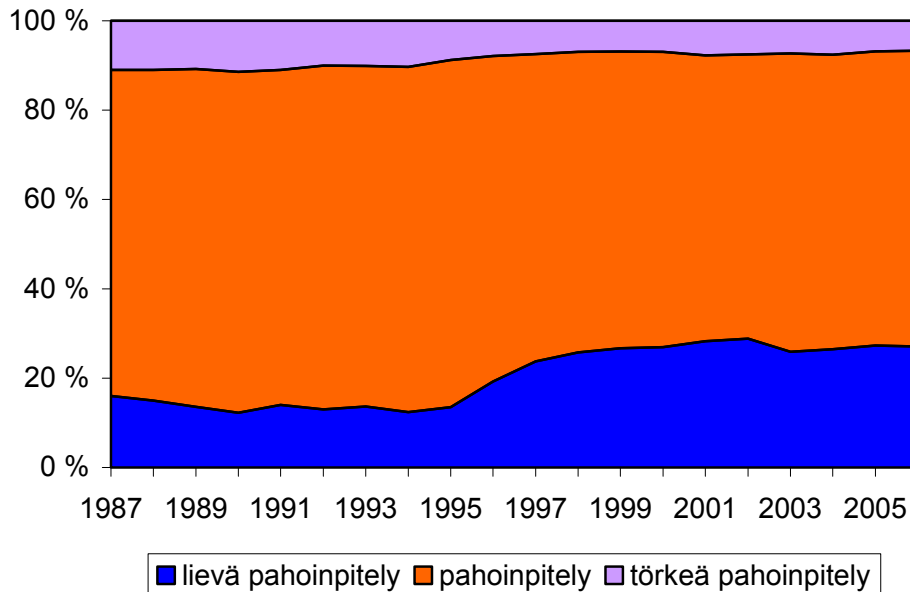
Vuoden 1995 lainmuutoksen vaikutus

Vuoden 1995 lainmuutos vaikutti huomattavasti tilastoitujen pahoinpitelyrikosten rakenteeseen lisäämällä lievien pahoinpitelyjen osuutta (kuvio 25): vuonna 1995 niiden osuus oli 14 prosenttia, vuonna 2005 27 prosenttia kaikista pahoinpitelyrikoksista. Vastaavasti törkeiden pahoinpitelyjen osuus on vähentynyt. Vuonna 2005 niitä oli seitsemän prosenttia pahoinpitelyrikoksista.

Pahoinpitelyrikosten rakenteen muutoksessa on kyse useasta samaan aikaan ajoittuneesta tekijästä. Ensinnäkin vuoden 1995 lainmuutoksessa voimaan tullut uusi tunnusmerkistö vaikutti lievän ja tavallisen pahoinpitelyn rajanvetoon. Toiseksi, pahoinpitelyrikosten syyteoikeus muuttui niin, että kaikista lievistä pahoinpitelyistä tuli asianomistajarikoksia (paitsi jos ne kohdistuvat alle 15-vuotiaaseen), kun taas yksityisellä paikalla sattuneista tavallisista pahoinpitelyistä tuli yleisen syytteen alaisia rikoksia.

Lainmuutoksen vaikutuksia selvittäneen tutkimuksen mukaan julkisella paikalla tapahtuneiden väkivallanteiden kirjaamisessa tapahtui lainmuutoksen jälkeen selvä siirtymä pahoinpitely-nimikkeestä lievä pahoinpitely -nimikkeeseen. Lievien pahoinpitelyjen osuus julkisten paikkojen väkivallassa kasvoi. Tekojen tosiasiallista lievenemistä (tekotapa ja vammat) ei kuitenkaan voitu todeta tapahtuneen (Sirén & Tuominen 2003). Toisaalta lievien pahoinpitelyjen määrää näyttäisi lisänneen poliisin tiukentunut asenne perheväkivaltaan.

Lainmuutoksen jälkeen poliisi on tehnyt aikaisempaa useammin rikosilmoituksen kotihälytystehtävän yhteydessä paljastuneesta väkivallasta. Suuri osa näistä uusista rikoksista on kirjattu lieviksi pahoinpitelyiksi. Lainmuutoksen jälkeistä käytäntöä voi selittää sillä, että jos teko nimetään lieväksi pahoinpitelyksi – olipa se tapahtunut yksityisellä tai julkisella paikalla – asianomistajalle jää ratkaisuväliltä nostetaanko tekijää vastaan syyte vai ei.

Kuvio 25 Pahoimpitelyrikosten (pl. tappelu) jakautuminen törkeisiin pahoimpitelyihin, pahoimpitelyihin ja lieviin pahoimpitelyihin vuosina 1987–2006

Pahoimpitelyrikosten piirteitä

Tarkastelu perustuu tapahtumapaikkatietoja lukuun ottamatta Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen aineistoon vuoden 2005 rikoksista. Tarkastelun pohjana on sadan tapauksen satunnaisotos kustakin rikostyypistä. Tapahtumapaikkatiedot ovat poliisitilastosta. Kaikki teonpiirretiedot koskevat poliisin tietoon tulleita pahoimpitelyrikoksia. Koska pääosa varsinkin lievistä pahoimpitelyrikoksista ei tule viranomaisten tietoon, tietoja ei voi sellaisenaan yleistää koko pahoimpitelyrikollisuuteen, erityisestikään lievään pahoimpitelyrikollisuuteen.

Poliisin tietoon tulleet pahoimpitelyrikokset tapahtuvat useimmiten yleisillä paikoilla. Vuonna 2006 yleisten paikkojen osuus oli 56 prosenttia (taulukko 7). Vastaavasti yksityisten paikkojen osuus oli 44 prosenttia. Yksityisasuntojen osuus oli 28 prosenttia.

Taulukko 7 Pahoinpitelyrikosten tekopaikat 1997–2006

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Yksityisasunto	7064	7508	7613	8077	8159	8602	9001	9813	9747	8730
Muu yksityinen paikka	2540	2576	2700	2955	2895	2851	2858	3126	3808	4781
<i>Yksityiset paikat, %</i>	<i>39</i>	<i>39</i>	<i>39</i>	<i>40</i>	<i>40</i>	<i>41</i>	<i>41</i>	<i>43</i>	<i>44</i>	<i>44</i>
Liikekeskus	2275	2315	2213	2235	1975	1855	1736	1525	1282	1042
Yleinen tilaisuus	400	385	385	404	353	287	250	248	249	218
Ravitsemusliike	4157	4248	4167	4230	4184	4373	4283	4202	4328	4344
Muu yleinen paikka	8505	8612	9137	9914	9762	10053	10729	10889	11058	11804
<i>Yleiset paikat, %</i>	<i>61</i>	<i>61</i>	<i>61</i>	<i>60</i>	<i>60</i>	<i>59</i>	<i>59</i>	<i>57</i>	<i>56</i>	<i>56</i>

Lähde: Tilastokeskus. Tieto saatavissa vuodesta 1996 alkaen. Pyöristyksestä johtuen prosenttiosuuk-sien summat voivat poiketa sadasta. Tarkastelusta on poistettu tuntemattomassa paikassa tapahtuneet teot, joiden määrä on vaihdellut yhden ja 16 välillä.

Yksityisissä paikoissa tehtyjen rikosten osuus poliisin tietoon tullessa pahoinpitelyrikollisuudessa on tasaisesti kasvanut ja yleisillä paikoilla tehtyjen tekojen osuus on vähentynyt viime vuosikymmenen aikana. Muutos heijastanee sitä, että perheväkivaltaan on kiinnitetty aiempaa enemmän huomiota, mikä on johtanut yksityisillä paikoilla tapahtuneiden tekojen lisääntyneeseen ilmoittamiseen poliisille. Poliisi on myös toiminnassaan kiinnittänyt huomiota perheväkivaltaan.

Yleisten paikkojen osalta voidaan havaita, että liikekeskuksissa ja yleisissä tilaisuuksissa tapahtuneiden pahoinpitelyjen määrä on vähentynyt. Tämä voi heijastaa esimerkiksi vartiointin ja kameravalvonnan tehostumista sekä päihytyneiden henkilöiden nopeutunutta poistamista kyseisistä tiloista. Ravitsemusliikkeissä tapahtuneiden tekojen määrä on pysynyt vakaana viimeiset kymmenen vuotta.

Törkeät pahoinpitelyt tapahtuvat muita pahoinpitelyjä useammin yksityisissä asunnoissa. Vuonna 2005 yksityisasunnoissa tehtiin 61 prosenttia törkeistä pahoinpitelyistä, 26 prosenttia pahoinpitelyistä ja 25 prosenttia lievästä pahoinpitelyistä (Oikeuspoliittinen tutkimuslaitoksen aineisto 2005 pahoinpitelyistä). Tältäkin osin kyse on ilmitulevasta rikollisuudesta. Syy eroon lienee suurelta osin se, että yksityistä lievää väkivaltaa ei juurikaan viranomaisille ilmoiteta.

Taulukko 8 Pahoinpitelyrikosten ja henkirikoksen yritysten tekotapa vuonna 2005 (%)

	Lievä pahoinpitely	Pahoinpitely	Törkeä pahoinpitely	Henkirikoksen yritys	Väkivaltarikokset yhteensä
Kiinnikäyminen	22	6	0	0	11
Tukistaminen, raapiminen ym.	6	2	1	0	3
Yhteensä	28	8	1	0	14
Lyöminen ym.	49	42	10	0	41
Potkiminen	10	23	11	1	19
Yhteensä	59	65	21	1	60
Kuristaminen	4	6	1	2	5
Teräase	0	1	40	63	4
Tylppä ase ym.	3	13	21	4	11
Ampuma-ase ym.	0	0	1	17	0
Yhteensä	7	20	63	86	20
Muu	2	3	5	11	3
Ei tietoa	4	4	10	2	3
%	100	100	100	100	100

Vuonna 2005 törkeistä pahoinpitelyistä 67 prosentissa ja henkirikoksen yrityksistä 95 prosentissa tekijä oli käyttänyt teossaan jotakin asetta, yleisin ase kummassakin rikostyyppissä oli teräase. Pahoinpitelyinä tutkituista teoista asetta oli käytetty vuonna 2005 17 prosentissa tekoja ja lievinä pahoinpitelyinä tutkituista teoista viidessä prosentissa. Lyömistä lievempi väkivalta muodosti lievinä pahoinpitelyinä tutkituista teoista 28 prosenttia, pahoinpitelyinä tutkituista kahdeksan prosenttia. Kaikesta poliisin tietoon tulleesta ei-kuolevaan johtaneesta väkivallasta vuonna 2005 asetta oli käytetty 18 prosentissa tekoja, siis suhteellisen suuressa osassa. Lyömistä lievemmän asteinen väkivalta muodosti teoista 13 prosenttia. Tosiasiallinen tilanne pahoinpitelyrikollisuudessa lienee olennaisesti toinen kuin ilmitulevan väkivallan kuvaama, aseellisen väkivallan osuus lienee huomattavasti pienempi ja lievän väkivallan suurempi.

Taulukko 9a Vammojen laatu pahoinpitelyrikoksissa ja henkirikoksen yrityksissä 2005 (%)

Vamma	Lievä		Törkeä pahoinpitely	Henkirikoksen yritys	Väkivaltarikokset yhteensä
	pahoinpitely	Pahoinpitely			
Ei vammoja	21	3	5	16	8
Kipua, muttei näkyvää vammaa	12	7	1	0	8
Yhteensä	33	10	6	16	16
Naarmu, turvotusta	28	14	3	0	17
Mustelma, ruhje, kuhmu	12	15	1	3	13
Pintahaava	10	32	24	4	25
Yhteensä	50	61	28	7	55
Luunmurtuma, vamma hampaisiin	0	8	4	1	6
Aivotärhdys	0	3	4	2	2
Ei-hengenvaarallinen sisäelinvamma	0	0	0	0	0
Viiltohaava	0	1	22	16	3
Sisäelinrepeytymä	0	0	0	0	0
Pistohaava	0	0	18	39	2
Hengenvaarallinen kallo- tai sisäelinvamma	0	0	1	5	0
Ampumahaava	0	0	1	5	0
Yhteensä	0	12	50	68	13
Muu	1	1	0	1	1
Ei tietoa	16	16	16	8	13
%	100	100	100	100	100

Taulukko 9b Rikosnimike vammojen laadun mukaan pahoinpitelyrikoksissa ja henkirikoksen yrityksissä 2005 (%)

Vamma	Lievä pahoinpitely	Pahoin- pitely	Törkeä pahoinpitely	Henkirikoksen yritys	Yhteensä
Kipua, muttei näkyvää vammaa	42	57	1	0	100
Naarmu, turvotusta	46	53	1	0	100
Mustelma, ruhje, kuhmu	25	74	1	0	100
Pintahaava	11	82	7	0	100
Luunmurtuma, vamma hampaisiin	0	95	5	0	100
Aivotärhdys	0	87	12	1	100
Ei-hengenvaarallinen sisäelinvamma	-	-	-	-	-
Viiltohaava	0	27	65	8	100
Sisäelinrepeytymä	-	-	-	-	-
Pistohaava	0	0	74	26	100
Hengenvaarallinen kallo- tai sisäelinvamma	0	0	55	45	100
Ampumahaava	0	0	55	45	100
Muu	30	69	0	1	100
Ei tietoa	28	65	7	1	100

Yllä olevissa taulukoissa teoilla aiheutetut vammat on listattu vakavuusjärjestyksessä. Viidenneksessä vuonna 2005 poliisille ilmoitetuista lievista pahoinpitelyistä ei uhrille ollut aiheutunut minkäänlaista näkyvää tai näkymätöntä vammaa, runsaassa 60 prosentissa rikoksista vamma oli jäänyt korkeintaan

naarmun asteelle. Myös henkirikoksen yrityksistä suhteellisen suuri osa oli päättynyt ilman uhrin vammautumista.

Suurin osa (70 %) sellaisesta väkivallasta, josta ei aiheutunut vammoja, kirjattiin rikosnimikkeellä lievä pahoinpitely. Kipua tai naarmun aiheuttaneista teoista vajaa puolet kirjattiin lieviksi pahoinpitelyiksi, hieman yli puolet pahoinpitelyiksi. Mustelman, ruhjeen tai kuhmun aiheuttaneista teoista katsottiin pahoinpitelyiksi kolme neljänestä. Yleisin vammatyyppi pahoinpitelyinä ja törkeinä pahoinpitelyinä tutkituissa teoissa oli pintahaava. Vamman tyyppillinen rikosnimike oli pahoinpitely (82 %).

Viilto- tai pistohaavoja tai muita hengenvaarallisia vammoja uhri oli saanut 42 prosentissa törkeitä pahoinpitelyjä ja 65 prosentissa henkirikoksen yrityksiä. Kummankin vammalajin tyyppirikos oli törkeä pahoinpitely, pistohaavoista 74 prosenttia kirjattiin tällä nimikkeellä.

Kaikesta poliisin tietoon vuonna 2005 tulleesta ei-kuolemaan johtaneesta väkivallasta vakavia, hengenvaarallisia vammoja aiheuttaneet teot muodostivat neljä prosenttia. Vastaavasti rikosten, joissa uhri ei ollut saanut minkäänlaisia vammoja, osuus oli kahdeksan prosenttia. Enintään naarmujen, kivun ja mustelmien asteelle vammat olivat jääneet 46 prosentissa tekoja. Vaikka varsinaiset hengenvaarallisia vammoja aiheuttaneet teot muodostivatkin suhteellisen pienen osan poliisin tietoon tulleista pahoinpitelyrikoksista, pääosassa ilmoitetusta ei-kuolemaan johtavasta väkivallasta vammat olivat olleet varsin vakavia.

Taulukko 10 Tekijän ja uhrin suhde pahoinpitelyrikoksissa ja henkirikoksen yrityksissä vuonna 2005 (%)

Uhri	Lievä pahoinpitely	Pahoinpitely	Törkeä pahoinpitely	Henkirikoksen yritys	Väkivaltarikokset yhteensä
Vaimo ym.	13	12	7	14	12
Mies ym.	1	0	3	4	1
Lapsi	1	5	0	1	4
Vanhempi	0	1	2	1	1
Muu sukulainen	1	1	4	1	1
Tuttava	51	32	52	54	39
Työsuhte, asiakas pahoinpitelijänä	6	4	2	4	4
Työsuhte, asiakas pahoinpidelty	2	2	0	0	2
Tuntematon	22	35	14	14	30
Ei tietoa	3	8	16	7	7
%	100	100	100	100	100

Tekijän ja uhrin välistä suhdetta kuvaava jakauma eroaa lievemmissä ilmi tulevassa väkivallassa selvästi törkeästä väkivallasta. Lievinä pahoinpitelyinä vuonna 2005 tutkituista rikoksista 22 prosentissa ja pahoinpitelyinä tutkituissa 35 prosentissa tekijä oli uhrille ennestään tuntematon, törkeissä pahoinpitelyissä ja henkirikoksen yrityksissä vastaava osuus oli ainoastaan 14 prosenttia, lähes identtinen henkirikoksiin nähden. Tämäkin ero on ilmeisesti pitkälti näennäinen johtuen siitä, että lähiomaisten ja tuttavien keskinäisessä lievemmissä väkivallassa ilmituloaste on alhaisempi kuin tuntemattomien välisessä väkivallassa tai omaisten välisessä törkeässä väkivallassa. Todellisuudessa myös lievemmissä väkivallassa suhdejakauma lienee varsin samankaltainen kuin törkeässä väkivallassa.

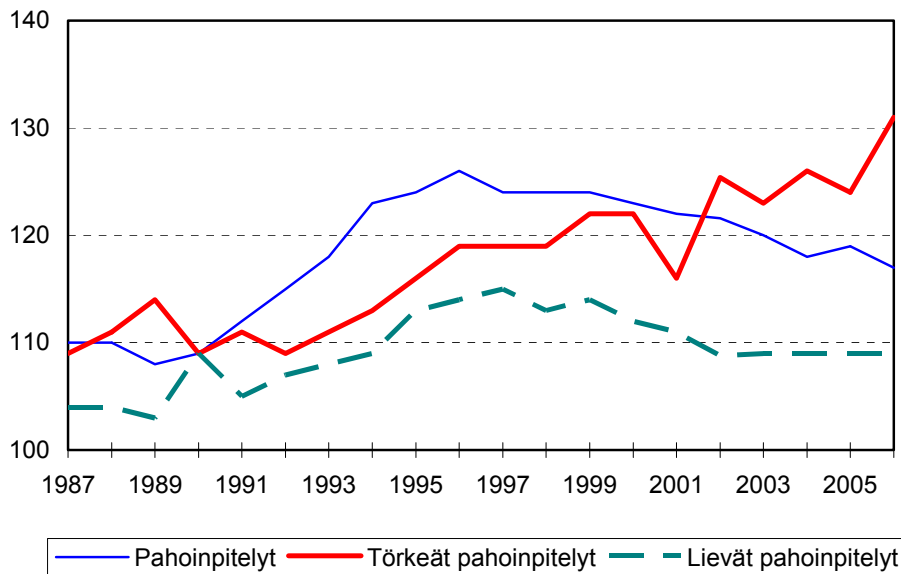
Kaiken kaikkiaan poliisin tietoon vuonna 2005 tulleesta ei-kuolemaan johtaneesta väkivallasta 12 prosenttia oli parisuhdeväkivaltaa, kuusi prosenttia muuta lähisuhdeväkivaltaa ja 45 prosenttia tuttavien välistä väkivaltaa. Ennalta toisilleen tuntemattomien henkilöiden välisiä rikoksista oli 30 prosenttia.

Pahoinpitelyrikosten tekijät ja epäiltyjen määrä rikoksissa

Pahoinpitelyrikollisuus on miesten rikollisuutta, vuonna 2006 pahoinpitelyrikoksista syyllisiksi epäillyistä naisia oli 14 prosenttia. Osuus oli suunnilleen sama rikoslajista riippumatta, korkein se oli lievissä pahoinpitelyissä (17 %), pienin pahoinpitelyinä tutkituissa teoissa (13 %). Törkeissä pahoinpitelyissä osuus oli 14 prosenttia.

Nuorten, alle 21-vuotiaiden osuus epäillyistä oli 24 prosenttia, enemmän kuin henkirikoksissa, mutta huomattavasti vähemmän kuin esimerkiksi ryöstörikoksissa. Naisten osuus alle 21-vuotiaista epäillyistä oli 19 prosenttia, jonkin verran suurempi kuin vanhemmissa ikäryhmissä. Myöskään nuorten osuudessa ei ollut olennaisia eroja rikoslajien välillä, törkeistä pahoinpitelyistä epäillyistä he muodostivat 22 prosenttia, pahoinpitelyistä ja lievistä pahoinpitelyistä epäillyistä 24 prosenttia.

Pahoinpitelystä epäiltyjen määrä lisääntyi 1990-luvun alkupuolella nopeammin kuin pahoinpitelyjen määrä. Kehitys ilmeni kaikissa pahoinpitelyrikosten lajeissa (kuvio 26). Vuosikymmenen puolivälin jälkeen kasvu pysähtyi. Epäiltyjen määrä selvitettyjä rikoksia kohti on sittemmin vakiintunut uudelle aiempaa korkeammalle tasolle.

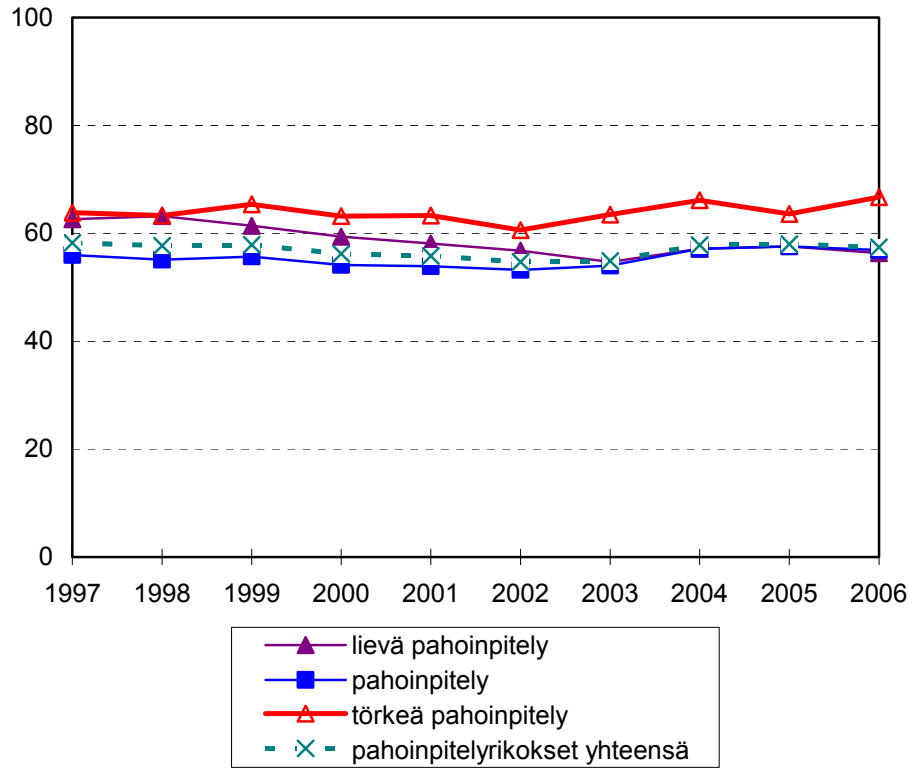
Kuvio 26 Selvitettyihin pahoinpitelyrikoksiin syylliseksi epäiltyjä 100 selvitettyä pahoinpitelyrikosta kohden 1987–2006

Kuten henkirikostenkin kohdalla, ilmiölle voidaan löytää ainakin kaksi erilaista selitystä. Ensinnäkin on mahdollista, että 1990-luvun alussa *yleistyi ryhmäkäyttäytymiseen liittyvä väkivalta*, jossa useampi henkilö pahoinpitelee yhden uhrin. Toinen vaihtoehto on, että 1990-luvun alkupuolella poliisi laajensi osallisuustulkintaa ja/tai *tehosti epäiltyjen kirjaamista* siten että yksittäisiin rikoksiin liitettiin aiempaa enemmän syylliseksi epäiltyjä. Poliisitilaston tuotannossa otettiin 1990-luvun alkupuolella vähitellen käyttöön atk-pohjainen RIKI-järjestelmä, jossa tietojen tarkkuus on entiseen manuaalijärjestelmään verrattuna parempi.

Muutoksen ajankohta tukee tulkintaa, että epäiltyjen määrän kasvu heijastaa tilastojen tuotantotavan tehostumista. Myös se, että kyseessä on siirtymä yhdeltä vakaalta tasolta toiselle vakiintuvalle tasolle, viittaa kirjaamiskäytännön vaikutukseen.

Pahoinpitelyrikosten selvitysprosentti

Pahoinpitelyrikosten selvitysprosentti laski 1990-luvun alkupuolella. Vuoden 1995 lainmuutoksen jälkeen selvitysprosentti on pysynyt vakaana, vaikka tilastoitujen tekojen määrä on kasvanut. Myös pahoinpitelyrikosten osalta lopullinen selvitysprosentti on korkeampi kuin oheisen kuvion näyttämä kirjaamisvuoden aikana selvitettyjen rikosten osuus kirjatuista rikoksista.

Kuvio 27 Pahoinpitelyrikokset: selvitettyjä rikoksia (%) vuoden aikana poliisin tietoon tulleista rikoksista 1997–2006

3.3 Ryöstörikokset

Ryöstöt ja törkeät ryöstöt

Vuonna 2006 poliisin tietoon tuli 1 700 ryöstörikosta (RL 31:1–2). Tilastoitujen ryöstörikosten määrä väheni kuudentena vuonna peräkkäin ollen kuusi prosenttia edellisvuotta alhaisempi. Ryöstöjen kokonaismäärä oli kymmenvuotisjakson alhaisin.

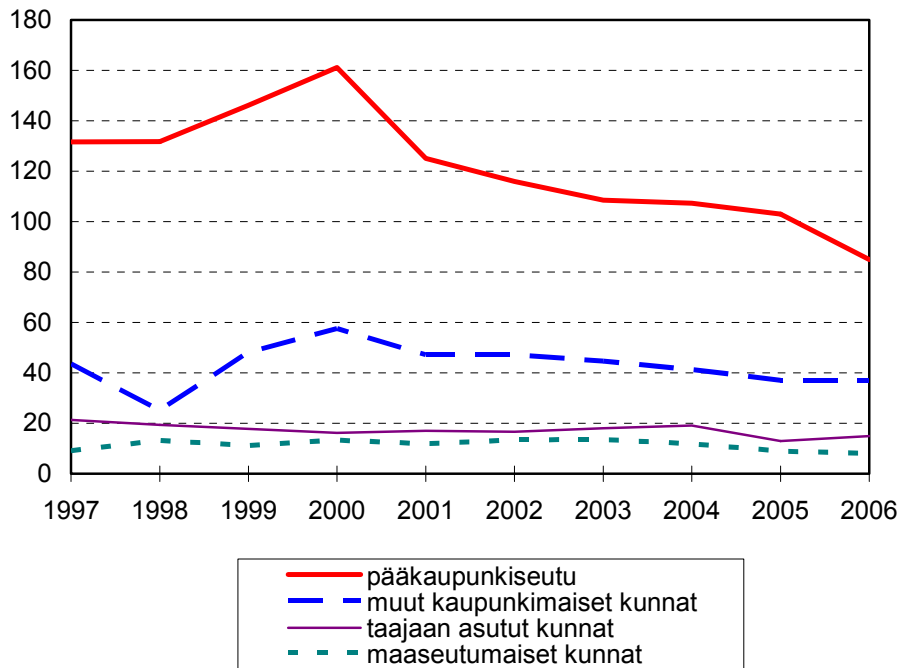
Poliisin tietoon tulleet ryöstörikokset 1997–2006.

1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	
Ryöstö	1 812	1 850	2 041	2 310	1 912	1 887	1 840	1 810	1 621	1 542
Törkeä ryöstö	204	242	236	290	245	233	205	207	193	158
Ryöstörikokset yhteensä	2 016	2 092	2 277	2 600	2 157	2 120	2 045	2 017	1 814	1 700
Muutos %	-3%	+4%	+9%	+14%	-17%	-17%	-4%	-1%	-10%	-6%

Laskettu Tilastokeskuksen luvuista.

	<i>tammi- kesäkuu 2004</i>	<i>tammi- kesäkuu 2005</i>	<i>tammi- kesäkuu 2006</i>	<i>tammi- kesäkuu 2007</i>
Ryöstö	804	770	750	732
Törkeä ryöstö	94	104	78	107
Ryöstörikokset yhteensä	898	874	828	839
Muutos %	-7%	-3%	-5%	+1%

Ryöstörikollisuus on Suomessa keskittynyt pääkaupunkiseudulle, jossa tehdään vuosittain lähes puolet kaikista maassa tilastoitavista ryöstörikoksista (vuonna 2006 42 prosenttia). Myös pääkaupunkiseudun rikollisuustaso on ryöstörikoksissa omaa luokkaansa. Vuonna 2006 Helsingissä naapurikuntiin tehtiin 85 ryöstörikosta 100 000 15 vuotta täyttäneitä asukasta kohti, kun vastaava keskiluku muissa suurissa kaupungeissa oli 37 ja pienemmissä taajamissa 15. Alhaisinta ryöstörikollisuus on maaseutumaisissa kunnissa. Rikosten määrällisen keskittymisen johdosta pääkaupunkiseudun rikollisuus ohjaa koko maan ryöstörikollisuuden kehitystä.

Kuvio 28 Ryöstörikokset 15 vuotta täyttäneen väestön 100 000 asukasta kohti vuosina 1997–2006

Ryöstörikokset ovat nuorten miesten rikollisuutta. Vuosina 1997–98 ryöstörikoksiin syylliseksi epäillyistä 45 prosenttia oli alle 21-vuotiaita, vuosina 2000–2005 46 prosenttia, vuonna 2006 40 prosenttia. Naisia epäillyistä oli vuonna 2006 14 prosenttia. Mies- ja naissyllisten ikäjakauma on suunnilleen sama. Vuonna 2005 ryöstöistä epäiltyjen miesten mediaani-ikä oli 23 vuotta ja naisten 24 vuotta, törkeissä ryöstöissä kummankin sukupuolen mediaani-ikä oli 24 vuotta.

Vuoden 2005 rikoksista epäillyistä (joiden henkilöllisyys oli tiedossa) 80 prosenttia oli syntynyt Suomessa, maahanmuuttajista rikoksia oli eniten somaleilla, jotka muodostivat yhdeksän prosenttia epäillyistä. Kolmanneksi suurin ryhmä olivat Ruotsissa syntyneet henkilöt (3 %), heistä valtaosalla sukujuuret olivat Suomessa. Virossa syntyneet vastasivat runsaasta prosentista rikoksia ja saman verran rikoksia oli kontollaan entisen Neuvostoliiton alueella syntyneillä.

Ryöstörikosten uhreista vuonna 2005 miehiä oli 62 prosenttia, naisia 25 prosenttia ja oikeushenkilöitä (lähinnä kauppoja ja kioskeja) 12 prosenttia. Rikosten uhriksi joutuneet miehet ja naiset olivat keskimäärin tekijöitä tuntuvasti vanhempia, miesuhrien keski-ikä ja mediaani-ikä oli sekä ryöstöissä että törkeissä ryöstöissä 36 vuotta, naisuhrien 41 vuotta.

Taulukko 11 Tekopaikka ryöstörikoksissa vuonna 2005

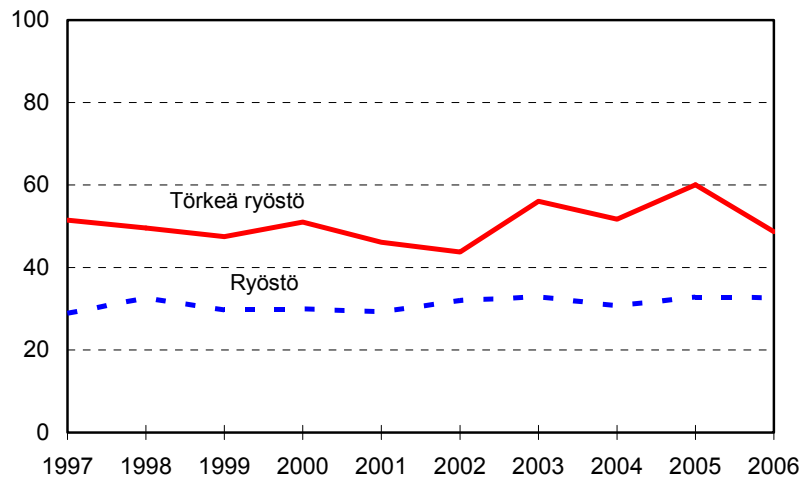
	Ryöstö	Törkeä ryöstö	Ryöstörikokset
Yksityisasunto	141	28	169
Muu yksityinen paikka	109	28	137
<i>Yksityiset paikat, %</i>	<i>15</i>	<i>29</i>	<i>16</i>
Liikekeskus	195	42	237
Ravitsemusliike	44	9	53
Yleisessä tilaisuudessa	3	0	3
Muu yleinen paikka	1 198	88	1 286
<i>Yleiset paikat, %</i>	<i>85</i>	<i>71</i>	<i>84</i>

Valtaosa ryöstörikoksista tehdään yleisillä paikoilla, kaupunkien kaduilla, toreilla ja puistoissa. Erityisesti lievempi ryöstörikollisuus keskittyy näille alueille. Törkeistä ryöstöistä yksityisissä tiloissa tehdään jonkin verran suurempi osuus kuin muista ryöstöistä.

Julkisuutensa ohella ryöstörikokset eroavat muusta väkivaltarikollisuudesta siinä, että valtaosassa tapauksia osapuolet eivät ennakolta tunne toisiaan. Vuoden 2005 ryöstöistä yli 80 prosentissa osapuolet olivat toisilleen ennalta tuntemattomia. Se, että tekijät ovat uhrille yleensä tuntemattomia, selittää myös osaltaan ryöstörikosten muuhun väkivaltarikollisuuteen nähden suhteellisen alhaista selvitysastetta.

Ryöstörikosten selvitysprosentti

Ryöstörikosten selvitysprosentti on pysynyt vakaana jaksolla 1997–2006. Törkeistä ryöstöistä selvitetään vuosittain vajaat 60 prosenttia, muista ryöstöistä sen sijaan vain noin joka kolmas.

Kuvio 29 Ryöstörikokset: selvitettyjä rikoksia (%) vuoden aikana poliisin tietoon tulleista rikoksista 1997–2006

3.4 Kansallisten uhritutkimusten tuloksia

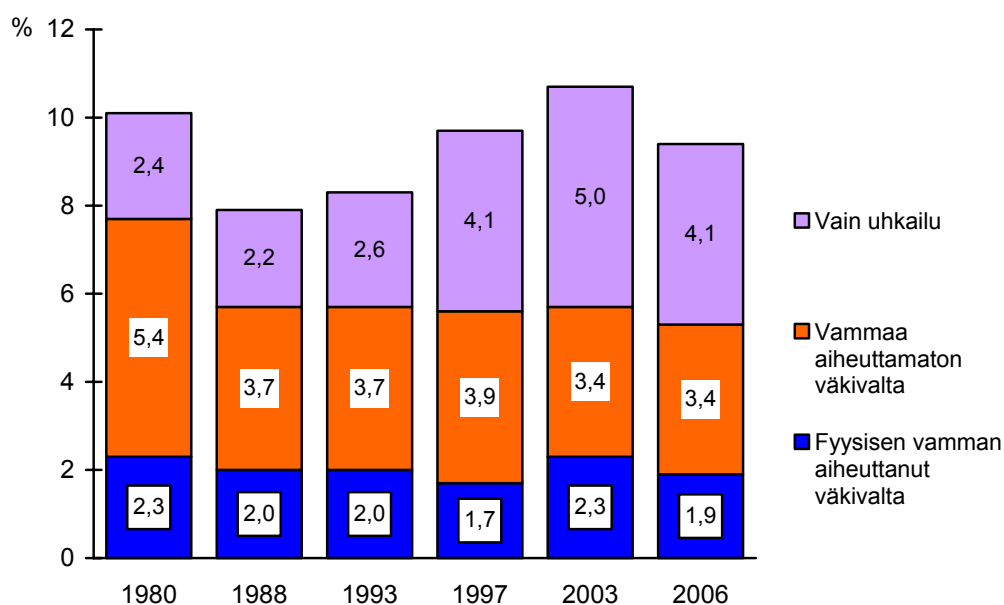
Kaikki edellä esitetyt tiedot väkivallasta perustuvat viranomaisten tietoon tulleisiin tekoihin. Nämä tilastoihin päätyvät teot ja tekijät ovat vain osa kaikista väkivaltaisista teoista ja niiden tekijöistä. Tekojen tilastoitumiseen vaikuttaa muun muassa se, määrittelevätkö ihmiset tapahtumia rikoksiksi ja ilmoittavatko he poliisille rikoksiksi kokemiaan tekoja. Myös poliisikontrollin kohdistaminen ja teho sekä lainmuutokset vaikuttavat tekojen tilastoitumiseen.

Viranomaisten tilastoiman rikollisuuden muutokset voivat siten johtua paitsi rikoskäyttäytymisen määrän tai piirteiden muutoksista, myös useammanlaisista lähinnä teknisistä tekijöistä. Tämän rikollisuuden mittaamisongelman vuoksi kriminologit käyttävät täydentäviä menetelmiä rikosten määrän ja kehityksen selvittämiseksi. Menetelmistä keskeisin on uhritutkimus, jossa ihmisiltä kysytään, ovatko he joutuneet väkivallan (tai muiden rikosten) uhriksi.

Suomessa on tehty valtakunnallinen uhritutkimus kuudesti jaksolla 1980–2006. Seuraavassa on esitelty niiden pohjalta muodostuvaa kuvaa väkivallan kehityksestä maassamme (ks. myös Sirén ym. 2007; Sirén & Honkatukia 2005; Heiskanen ym. 2004). Vuosien 1989 ja 2000 välillä tehtyjen kansainvälisten rikosuhritutkimusten tuloksia, joihin Suomi on osallistunut, on esitelty Rikollisuustilanne 2002 -katsauksessa.

Väkivallan uhriksi joutuminen 1980–2006

Vuonna 1980 väkivallan tai sillä uhkailemisen kohteeksi kertoi joutuneensa joka kymmenes 15–74-vuotias suomalainen. Kahdeksan vuotta myöhemmin väkivaltaa kokeneita oli 2 prosenttiyksikköä vähemmän. Vuosien 1988–2003 aikana tapahtui uudelleen lievää nousua väkivallan uhriksi joutuneiden osuudessa. Vuonna 2006 nousu on kuitenkin päättynyt ja kääntynyt laskuun. Vuonna 2006 vajaa kymmenesosa suomalaisista oli kokenut väkivaltaa tai uhkailuja. Kun väkivaltakokemuksia eritellään tarkemmin ilmenee, että vuodesta 1988 alkanut kasvu koskee vain uhkailuja. Fyysisen väkivallan kohteeksi joutuneiden osuus on pysynyt vakaana (kuvio 30). (Sirén ym. 2007; Sirén & Honkatukia 2005)¹.

Kuvio 30 Väkivallan ja uhkailujen kohteeksi joutuneita, % 15–74-vuotiaista.
Lähde: Sirén ym. 2007.

Uhkailujen määrän nousua 1988–2003 tulkittaessa on paikallaan muistaa, että se voi johtua ainakin kahdesta seikasta: (a) uhkaavan käyttäytymisen lisääntymisestä ja (b) siitä, että riittävän käyttäytymisen tulkitaan aiempaa herkemmin kuuluvan väkivaltailmiön piiriin. Molemmat tekijät voivat vaikuttaa myös samanaikaisesti. Vuonna 2006 myös pelkästään uhkailuja kokeneiden osuus laski.

¹ Fyysisiksi väkivallaksi on määritelty teot, joissa oli kyse vähintään kiinni tarttumisesta tai liikkumisen estämisestä.

Vain osa väkivaltaa kokeneista on saanut väkivallasta jonkin vamman. Kansallisissa uhritutkimuksissa on kysytty, minkälainen vamma väkivallasta seurasi. Tämän kysymyksen etu on se, että sen avulla voidaan minimoida vastaajan tulkintatavan vaikutus. Vamma muodostaa selkeän kriteerin sille, minkälaista väkivaltaa kysymys mittaa.

Vamman aiheuttaneen väkivallan kohteeksi on viimeisen kahden vuosikymmenen jaksolla joutunut vuosittain noin kaksi prosenttia aikuisista, kun kaikkiaan fyysistä väkivaltaa kokeneita on alle kuusi prosenttia.

Väkivaltakokemusten yleisyys on miehillä ja naisilla muuttunut pääpiirteisään samalla tavalla (taulukko 12). Uhkailuja kokeneiden osuus kasvoi vuoteen 2003 saakka. Miehillä fyysistä väkivaltaa kokeneiden osuus alkoi hienokeltaan laskea jo 1990-luvun lopulla. Uhkailuja, fyysistä väkivaltaa ja vammaan johtanutta väkivaltaa kuvaavat naisten uhriksi joutumisluvut ovat lähestyneet miesten vastaavia ja olivat vuoden 2006 kyselyn mukaan lähes samat (Sirén ym. 2007)

Taulukko 12 Väkivallan ja uhkailujen kohteeksi joutuneita, % 15–74-vuotiaista miehistä ja naisista. Lähde: Sirén & Honkatukia 2005; Sirén ym. 2007.

	1980	1988	1993	1997	2003	2006
Miehet						
Vain uhkailu	3,3 %	2,7 %	2,6 %	4,1 %	5,3 %	4,2 %
Fyysinen väkivalta	9,3 %	6,2 %	6,9 %	6,4 %	6,0 %	5,4 %
Naiset						
Vain uhkailu	1,5 %	1,7 %	2,6 %	4,1 %	4,7 %	4,0 %
Fyysinen väkivalta	6,4 %	5,3 %	4,6 %	4,8 %	5,5 %	5,3 %

Väkivallan luonne

Kansallisissa uhritutkimuksissa haastateltaville on lueteltu seitsemän erilaista väkivallan muotoa ja kysytty onko heihin kohdistunut jotain niistä viimeksi kuluneen vuoden aikana.

Tutkimuksista havaitaan, että varsinkin uhkailun kokeminen yleistyi vuosina 1980–2003. Vuoden 2006 kyselyn mukaan uhkailujen kokeminen näyttää saavuttaneen lakipisteensä. Muiden väkivallan muotojen osalta ei voida havaita yhtä selviä trendejä kuin uhkailussa. ”Tönnimisen” samoin kuin kategorian ”muu väkivalta” osalta 2000-luvun lukemat ovat kuitenkin sarjan korkeimmat.

Taulukko 13 Väkivallan eri muotojen kokeminen, % 15–74-vuotiaista

	1980	1988	1993	1997	2003	2006
Uhkailu	3,7	3,4	3,9	5,6	7,0	5,8
Liikkumisen estäminen	2,9	2,1	2,7	2,5	3,2	2,8
Töniminen	2,9	2,2	2,4	2,4	3,3	3,2
Lyöminen (ei jälkeä)	1,7	1,3	1,1	1,4	1,7	1,2
Lyöminen (näkyvä jälki)	0,2	1,7	1,6	1,1	1,5	1,3
Aseellinen väkivalta	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3
Muu väkivalta	0,6	0,5	0,4	0,9	1,6	1,5
Jokin näistä	10,1	7,9	8,3	9,7	10,7	9,4

Lähde: Sirén ym. 2007

Väkivallan kasaantuminen

Väkivaltaa kokeneista noin puolet on joutunut vuoden aikana vain kerran väkivallan kohteeksi. Heidän osuutensa on pysynyt melko samana. Sen sijaan niiden osuus, jotka ovat kokeneet vähintään kaksi väkivaltatapausta vuoden aikana, lisääntyi varsinkin jaksolla 1993–2003. Todennäköisesti muutos liittyy uhkailukokemusten lisääntymiseen. Vuonna 2006 kasvu näyttää pysähtyneen; useampikertaisia uhreja oli 5 prosenttia kaikista vastaajista. (Sirén ym. 2007.)

Toistuvasti väkivallan kohteeksi joutuminen on vaikea ongelma. Kyselytutkimusten mukaan yksi sadasta suomalaisesta joutuu väkivaltatilanteeseen 10 kertaa tai useammin vuoden aikana. Kasautuminen ilmenee siinä, että kaikista väkivaltatapahtumista noin kaksi kolmasosaa on vuosittain kohdistunut tähän sadasosaan väestöstä. Nuoret ja naimattomat ovat yliedustettuina toistuvasti väkivaltaa kokeneiden keskuudessa. Tämä heijastanee mm. nuorille aikuisille ominaisia vapaa-ajan vieton tapoja. Kasaantuminen on kuitenkin vähentynyt vuosista 1980 ja 1988, jolloin vuoden aikaisista väkivaltatilanteista runsaat 80 prosenttia kohdistui eniten väkivaltaa kokeneisiin (Sirén ym. 2007).

Väkivaltatyypit 1980–2006

Uhrihaastattelujen tuloksia analysoitaessa väkivaltatilanteet on jaettu viiteen tyyppiin, eli perhe-, lähisuhde-, työ-, ravintola- ja katuväkivaltaan (määrittelystä tarkemmin ks. Sirén ym. 2007). Eri väkivallan tyyppiä tarkastelemalla voidaan yrittää täsmentää sitä, miksi väkivalta lisääntyi vuosien 1988 ja 2003 välillä ja väheni 2006. Taulukossa 14 esitetään eri väkivaltatyypin kohteeksi joutuneet 15–74-vuotiaat miehet ja naiset prosentteina kaikista samanikäisistä. Mukana ovat myös uhkailut.

Taulukko 14 Eri väkivaltatyypin kohteeksi joutuneet, % 15–74-vuotiaista

<i>Miehet</i>	1980	1988	1993	1997	2003	2006
Perhe	0,1	0,2	0,4	0,4	0,2	0,3
Lähisuhde	2,8	1,3	1,4	1,3	1,6	1,4
Työ	1,9	1,7	1,6	2,3	2,6	2,2
Ravintola	2,5	1,8	2,2	2,6	2,7	2,2
Katu	5,1	3,5	3,3	3,5	3,1	2,3
<i>Naiset</i>						
Perhe	1,9	1,6	0,9	1,4	1,1	1,2
Lähisuhde	1,7	1,0	1,1	1,8	1,2	1,3
Työ	1,0	1,6	2,0	2,8	4,4	3,8
Ravintola	0,4	0,5	0,8	0,8	1,0	0,9
Katu	2,4	1,8	1,9	1,5	1,5	1,1

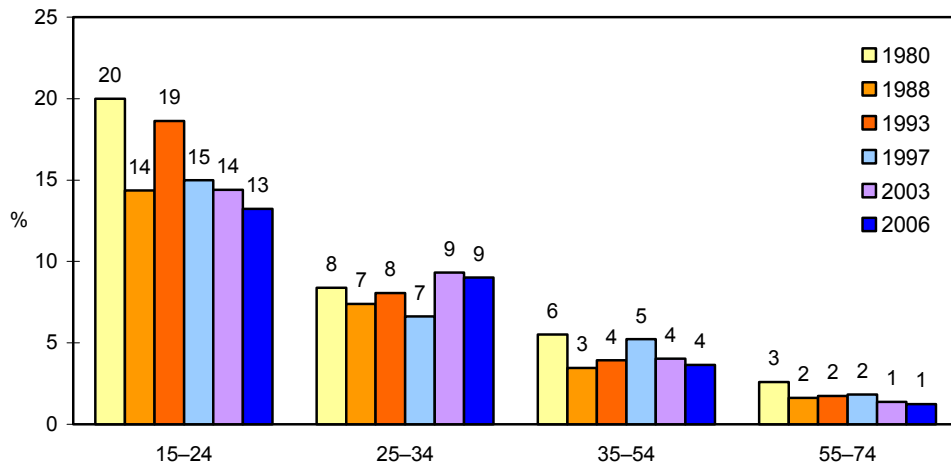
Lukusarjoista havaitaan, että väkivaltakokemusten lisääntyminen 1988–2003 on peräisin siitä, että varsinkin naiset kohtasivat yhä enemmän väkivaltaa tai sen uhkaa *työpaikoillaan*. Toinen väkivallan muoto joka tänä aikana jonkin verran lisääntyi sekä miehillä että naisilla oli *ravintola- ja muu huvipaikkaväkivalta*. Muut väkivaltatyypit ovat vähentyneet (katuväkivalta) tai niiden tasossa ei ole tapahtunut merkittävää muutosta (perheväkivalta, lähisuhdeväkivalta).

Vuoden 2006 tutkimuksen mukaan työpaikkaväkivallan kasvu on pysähtynyt ja se on vähentynyt. Väkivallan kokonaistason lasku vuosien 2003 ja 2006 välillä johtuukin etupäässä työpaikkaväkivallan ja katuväkivallan vähenemisestä.

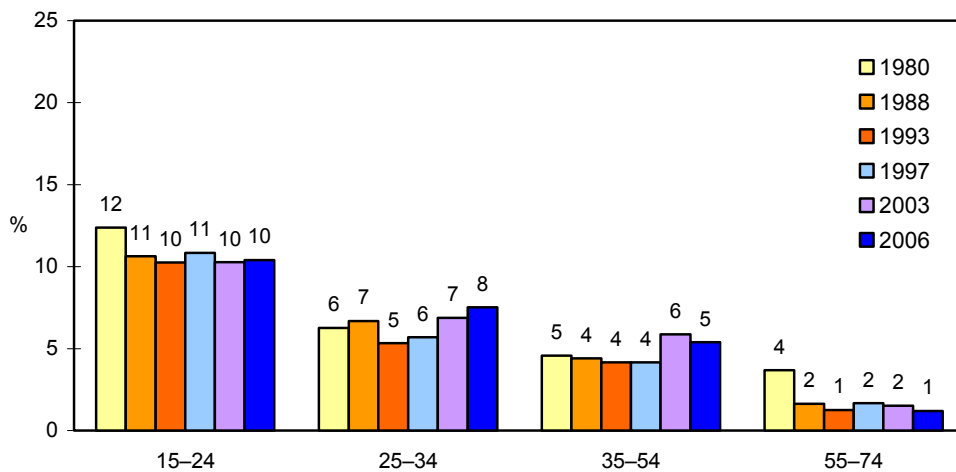
Väkivallan kohteeksi joutuminen eri ikäryhmissä

Väkivallan kohteeksi joutuminen on hyvin selvästi ikään liittyvä ilmiö: eniten väkivaltaa kertovat kokeneensa nuorimmat vastaajat. Mitä vanhemmasta ikäryhmästä on kysymys, sitä vähemmän väkivaltaa on koettu (kuviot 31a ja 31b). Varsinkin nuorten miesten riski joutua väkivallan kohteeksi poikkeaa voimakkaasti vanhemmista miehistä. Vuonna 2006 oli 15–24-vuotiaista miehistä joka kahdeksas (13 %) joutunut fyysisen väkivallan kohteeksi, samanikäisistä naisista joka kymmenes (10 %). Pitemmällä aikavälillä ”väkivaltariski” on alentunut selvimmin nuorten miesten keskuudessa. Vähenemistä voidaan todeta myös iäkkäimpien miesten ja naisten väkivaltakokemuksissa. Muissa ikä- ja sukupuoliryhmissä väkivallan kohteeksi joutuneiden osuus on vuosina 1980–2006 pysynyt suunnilleen samana tai se on hieman kasvanut.

Väkivallan kohteeksi joutuneiden naisten osuus ei vähene yhtä jyrkästi iän mukana kuin miesten. Tämä selittyy väkivaltakokemusten erilaisuudesta. Miesten kohtaama väkivalta on pääosin vapaa-ajanviettoon liittyvää katu- ja ravintolaväkivaltaa, jonka riski on vahvasti yhteydessä ikään. Naisilla väkivaltakokemukset painottuvat enemmän kodeissa tapahtuvaan väkivaltaan sekä työssä koettuun väkivaltaan (Sirén ym 2007; Sirén & Honkatukia 2005).

Kuvio 31a Fyysisen väkivallan kohteeksi joutuneet miehet 1980–2006, % ikäryhmästä.
Lähde: Sirén ym. 2007

Kuvio 31b Fyysisen väkivallan kohteeksi joutuneet naiset 1980–2006, % ikäryhmästä.
Lähde: Sirén ym. 2007

Yhteenveto

Seuraava yhteenveto koskee muuta kuin kuolemaan johtanutta väkivaltarikollisuutta:

- *Tilastoidun* väkivallan määrään ja kehitykseen vaikuttaa paitsi väkivalta-
tapausten määrä myös väestön ilmoitusalttius, poliisikontrollin kohdistaminen ja teho sekä lainmuutokset.
- Vuonna 2006 maassamme tilastoitiin 271 henkirikoksen yritystä, 30 885 pahoinpitelyrikosta ja 1 700 ryöstörikosta.
- Tilastoitujen pahoinpitelyrikosten määrä on lisääntynyt tasaisesti viimeisen kymmenen vuoden aikana. Kasvu on muodostunut pääosin lievistä pahoinpitelyistä ja pahoinpitelyistä.
- Vuonna 2006 maassamme tilastoitiin 1 700 ryöstörikosta. Rikoksia oli 39 väestön 100 000 15 vuotta täyttäneitä kohti. Tilastoitujen ryöstöjen määrä on ollut tasaisessa laskussa vuodesta 2000 alkaen.
- Vuoden 2006 uhritutkimuksen mukaan viisi prosenttia aikuisista joutui vuoden aikana fyysisen väkivallan kohteeksi ja kaksi prosenttia vammaan johtavan väkivallan uhriksi.
- Sekä uhkailujen, fyysisen väkivallan että vammaan johtaneen väkivallan kohteeksi joutuneiden osuus laski vuosien 2003 ja 2006 välillä. Selvimmin vähenemistä tapahtui työpaikkaväkivallassa ja katuväkivallassa.